

Mr Blagoje Tunguz, prof. geografije
Republička uprava za geodetske poslove
i katastar nekretnina - Sarajevo

VALORIZACIJA GEODETSKE DOKUMENTACIJE

U V O D

Podaci osnovnih geodetskih radova, planovi i karte dobijeni premjerom i izradom katastra zemljišta i nekretnina, aerofotogrametrijski materijal, osnovna karta razmjere 1:5000 i 10000, topografske karte razmjere 1:25000 pa do 1:200000, katastarski operat, kao i drugi podaci dobijeni premjerom i izradom katastra nekretnina, čine geodetsku dokumentaciju.

Korištenje i čuvanje geodetske dokumentacije reguliše Zakon o premjeru i katastru zemljišta ("Sl.list SRBIH", broj 22/84), Zakon o naknadama za korištenje podataka i vršenja usluga u oblasti premjera i katastra nekretnina ("Sl.list SRBIH", broj 35/85), zatim Zakon o narodnoj odbrani, Uredba o kriterijumima za utvrđivanje podataka značajnih za narodnu odbranu i o mjerama zaštite takvih podataka ("Sl.list SFRJ", broj 6/75), Uredba o oblastima i vrstama naučnih istraživanja od značaja za narodnu odbranu i o postupku i uslovima za izdavanje odobrenja za vršenje tih istraživanja zajedno sa strancima ili za potrebe stranaca ("Sl.list SFRJ broj 54/75), Uredba o načinu čuvanja i korištenja podataka premjera i katastra nekretnina ("Sl.list SRBIH", broj 12/85), Pravilnik o odredjivanju podataka koje ne mogu sadržavati kartografske publikacije namijenjene za javnu upotrebu ("Sl.list SFRJ", broj 3/77) itd.

BOSANSKOHERCEGOVAČKI CENTAR GEODETSKE DOKUMENTACIJE

Opštinski organi uprave nadležni za poslove održavanja premjera i katastra nekretnina čuvaju geodetsku dokumentaciju koja se odnosi na područje opština. Ona koja se odnosi na teritoriju SRBiH smještena je u Republičkoj upravi za geodetske poslove i katastar nekretnina Sarajevo i to u deset prostorija, ukupne površine 285 m².

Podatke osnovnih radova čine 30.542 trigonometrijskih tačkaka I-III reda, zatim 10.088 tačkaka nivelmana visoke tačnosti. Tu su i elaborati veznih tačkaka, gradska poligonometrija prvog reda, grafički registri i slično.

Od starog austrougarskog premjera najviše ima šesnaestina litografskih kopija (7.386) razmjere 1:6 250 i drugih razmjera neodređenog tiraža. Zatim tu su austrougarski elaborati, statistički podaci iz perioda 1880-1885. godine, karte razmjere 1:75000 austrougarskog porijekla itd. Ova dokumentacija je smještena u drvenim plakarima (ormarima) kubature od 141 m³, namjenskih izradjenih još za vrijeme austrougarske.

Originali planova i reprodukcija se vodi (stanje krajem 1988. godine) za 93 radilišta sa 15.442 originala i sa 541.534 primjeraka reprodukovanih planova.

Na površini od 1.829.197 ha u BiH izradjena je osnovna karta razmjere 1:10000, što čini 715 listova, odnosno toliko i izdavačkih originala sa oko 33000 ukupnog tiraža reprodukovane osnovne karte razmjere 1:5000 i 1:10000.

Teritorija BiH je pokrivena sa 426 listova topografske karte razmjere 1:25000, ukupnog tiraža 211.425 listova. Takođe, 12 listova topografske karte 1:200000 ima tiraž od 10.932 primjeraka.

Geodetska dokumentacija osnovnih radova smještena je u 17 željeznih ormara (klasični tip), dok su originali planova, reprodukcija i štampani primjerci osnovne karte, topografske karte smješteni u 167 željeznih ormara formata A0 sa po 10 polica itd.

Statistički podaci o zemljištu po vrsti posjeda, kultura, klasama i katastarskom prihodu, podaci bonitiranja i klasiranja zemljišta, elaborati o utvrđivanju ljestvica katastarskog prihoda i o uslovima poljoprivredne proizvodnje, kopije magnetnih traka ili diskovi sa najnovijim podacima katastarskog operata (smješteni u vatrostalnoj kasi) ili podaci o nekretninama i nosiocima prava na njima, takodje su pohranjeni u Upravi.

O radu sa geodetskom dokumentacijom, zapravo o poslovima i zadacima koji se obavljaju oko prijema i izdavanja i slično, može se zaključiti, izmedju ostalog iz podataka za 1988. godinu kada je izdato 24.627 listova reprodukovanih planova i karata, primijeno ili izdato neodredjen broj kontakt kopija i drugog aerofotogrametrijskog materijala, 7.971 podataka osnovnih radova izradjeno 841 m² kopija na ozolid ili transparent, izdato 405 otpremnica, 498 računa, iskopirano 98.000 kopija formata A4, evidentirano 31.200 stavki izdatih planova i karata i drugo.

U radu na premjeru i katastru nekretnina je 45 opština. Takodje su u radu poslovi na komasacijama zemljišta u nekoliko posavskih opština. Sve ovo upućuje na to da će se i u narednim godinama očekivati povećani poslovi reprodukcije planova, izrade i reprodukcije osnovne karte itd, iz čega se zaključuje da će u narednom periodu za smještaj trebati osigurati još prostora i opreme. Ove se potrebe procjenjuju na oko 150 m² prostora koqa Uprava za sada nema.

VALORIZACIJA ARHIVSKOG FONDA GEODETSKE DOKUMENTACIJE

Aktuelnost geodetske dokumentacije se povećava iz dva osnovna razloga. Prvo, zato što se geodetska dokumentacija, što se iz naprijed izloženog vidi, sve više povećava. I drugo, sa aspekta ONO i DSZ.

Specifičnost geodetske dokumentacije po sadržaju i po vrsti materijala na kojoj je gradjena, kao i po načinu na koji je izradjena, ukazuje na to da je ona, u stvari, i arhivska gradnja, ali je više i živi organizam bez koga nema razvoja i izgradnje ni na mikro ili makro prostoru.

Kada bi komparativno ocijenili, na funkcionalnom i teritorijalnom principu vrijednost fonda geodetske dokumentacije, uključujući stručni, naučni, istorijski, politički, privredni, kulturni i praktični značaj, utvrdili bi veliki nedostatak društvene valorizacije geodetske dokumentacije, odnosno posebnu potrebu za istom, kao i za većom brigom i zaštitom od strane društveno-političke zajednice.

U opštem društveno-političkom mehanizmu ili uzajamnom odnosu prema prethodnim strukturama, ekspertiza, tj. valorizacija ili ocjena vrijednosti geodetske dokumentacije, je veoma važan instrumenat za opštu i primjenjenu namjenu iste. Zapravo, nedostatak naučnog informativnog sredstva je očit. Zatim, tu je nedostatak društvenog planiranja, bolje reći adekvatnijeg sagledavanja stvarne vrijednosti, pa prema tome, neadekvatan sadašnji tretman ukazuje na potrebu društvene selekcije u okviru mehanizma djelovanja državne uprave. U sadašnjoj upravnoj organizaciji, republički centar geodetske dokumentacije ne predstavlja izuzetnu, važnu komponentu u instituciji u kojoj djeluje, već se poistovjeđuje sa upravnom tj. birokratskom strukturom uprave, umjesto kao stručnom, naučnom institucijom, što je veliki hendikep za geodetsku struku, pa i nauku.

ZAKLJUČAK

Geodetskoj dokumentaciji treba posvetiti više pažnje na polju planiranja, programiranja a posebno njenoj valorizaciji. Republička baza arhivskih, stručnih, naučnih, privrednih, fiskalnih i drugih podataka, iziskuje naučno-istraživački pristup i rad, odnosno izradu informativnih sredstava. To bi bila podloga za izgradnju informacionog sistema u cjelokupnom sistemu čuvanja i korištenja geodetske dokumentacije.